

PISM | POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
THE POLISH INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS

BIULETYN

Nr 127 (1700), 17 września 2018 © PISM

Redakcja: Sławomir Dębski • Bartosz Wiśniewski • Rafał Tarnogórski
Katarzyna Staniewska (sekretarz redakcji)
Jolanta Szymańska • Anna Maria Dyner • Aleksandra Gawlikowska-Fyk
Sebastian Płóciennik • Patrycja Sasnal • Justyna Szczudlik • Marcin Terlikowski • Tomasz Żornaczuk

Austriacka strategia niskoemisyjnej transformacji „#mission2030”

Łukasz Ogrodnik, Marek Wąsiński

Rząd austriacki wdraża strategię energetyczno-klimatyczną, której celem jest pobudzenie gospodarki i osiągnięcie niezależności energetycznej poprzez wykorzystywanie czystych technologii. Strategia sygnalizuje potencjalne punkty sporne z Polską, m.in. w energetyce jądrowej i węglowej. Jednocześnie wskazuje pola możliwej współpracy w dziedzinie niskoemisyjnego transportu.

W styczniu 2018 r. gabinet Sebastiana Kurza zapowiedział opracowanie nowej strategii klimatyczno-energetycznej, a w kwietniu przedstawił jej pierwszą wersję. Po konsultacjach społecznych rząd 28 maja przyjął dokument zatytułowany „#mission2030”. Jego elementy stały się punktem odniesienia dla programu austriackiej prezydencji w Radzie UE, sprawowanej od 1 lipca br. W jej ramach Austria chce m.in. promować niskoemisyjny transport, a także przyjąć w pełni pakiet „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków” (tzw. pakiet zimowy)¹.

Konsensus w sprawie energii i klimatu. Polityce klimatycznej Austrii towarzyszy poparcie społeczne i ponadpartyjna zgoda. Z badań przeprowadzonych w grudniu 2017 r. przez Uniwersytet Ekonomiczny w Wiedniu we współpracy z firmą doradczą Deloitte Österreich oraz dostawcą energii Wien Energie wynika, że 85% Austriaków popiera politykę zwiększania udziału odnawialnych źródeł energii (OZE) w energetyce, a 81% badanych wiąże je ze zrównoważonym wzrostem gospodarczym. Społeczne nastroje już wcześniej wpływały na politykę energetyczną państwa, np. w 1978 r., gdy Austriacy sprzeciwili się w referendum pozyskiwaniu energii z elektrowni jądrowej, do dziś nieobecnej w miksie energetycznym kraju.

Strategia jest kontynuacją wizji poprzedniego rządu. W 2015 r. ówczesny kanclerz i przewodniczący Socjaldemokratycznej Partii Austrii (SPÖ) Werner Faymann ogłosił, że do 2030 r. 100% energii elektrycznej będzie pochodziło z OZE. Rząd Kurza – w skład którego wchodzi chadecka Austriacka Partia Ludowa (ÖVP) i skrajnie prawicowa Austriacka Partia Wolności (FPÖ) – w programie na lata 2017–2021 potwierdził te cele i wskazuje środki do ich osiągnięcia. Strategia „#mission 2030” stał się co prawda przedmiotem krytyki ze strony partii opozycyjnych, w tym SPÖ, jednak nie kwestionowały one kierunku transformacji energetycznej kraju, a jedynie np. zakres celów wobec realiów budżetowych.

Kurs na OZE. Strategia ma na celu realizację zobowiązań na poziomie globalnym (Austria ratyfikowała porozumienie paryskie jako jedna z pierwszych w UE) i unijnych, które zobowiązują państwa członkowskie m.in. do przygotowania długoterminowych strategii energetycznych. FPÖ, która przykłada mniejszą wagę niż ÖVP do międzynarodowych porozumień klimatycznych, łączy powodzenie niskoemisyjnej transformacji z możliwością osiągnięcia energetycznej niezależności państwa.

Istotne przy wdrażaniu strategii na poziomie krajowym będą doświadczenia poszczególnych landów, w szczególności największego z nich – Dolnej Austrii. Już dziś korzysta on z energii elektrycznej pochodzącej wyłącznie z OZE, podczas gdy w skali kraju odsetek ten wynosi 70%. Biorąc pod uwagę końcowe zapotrzebowanie na energię (nie

¹ A. Gawlikowska-Fyk, *Zarządzanie unią energetyczną – transfer kompetencji do UE*, „Biuletyn PISM” nr 113 (1686), 22 sierpnia 2018 r.

tylko elektryczną), z tego źródła pochodziło w 2016 r. 33,5%, najwięcej w UE po Szwecji, Finlandii i Łotwie. W Austrii największą część źródeł odnawialnych stanowi energia wodna (36%), co wynika z dogodnego ukształtowania terenu, i biomasa (30%).

Wysoki już dziś udział OZE w strukturze wytwarzania energii pozwala na wyznaczanie ambitnych planów. Austriackie władze chcą, aby krajowe zapotrzebowanie na energię elektryczną pochodziło w 100% ze źródeł odnawialnych. Łączny udział OZE w końcowym zużyciu energii wyniósłby wówczas 45–50%. Ponadto rząd zakłada zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych do 2030 r. o 36% w stosunku do 2005 r. w sektorach poza systemem handlu emisjami (ETS). Strategia nie uwzględnia jednak sektorów objętych ETS, wobec których rząd przywołał jedynie ogólny unijny cel redukcji emisji gazów cieplarnianych o 43% w stosunku do 2005 r. Do 2050 r. Austria ma zaprzestać wykorzystywania paliw kopalnych.

Strategia klimatyczna i gospodarcza. Strategia opiera się na trzech założeniach, spójnych z priorytetami Unii: zagwarantowaniu bezpieczeństwa dostaw, konkurencyjności gospodarki i przystępności cenowej energii. Rząd uznał, że kraj docelowo uniezależni się od importu surowców, m.in. dzięki oparciu gospodarki na elektroenergetyce ze źródeł odnawialnych i zastępując gaz ziemny biometanem oraz gazem wytwarzanym w technologii power-to-gas. W krótkim terminie przewiduje dywersyfikację źródeł dostaw, zwiększenie możliwości magazynowania gazu i rozbudowę rynku gazowego w Europie. Kluczową rolę ma odgrywać hub gazowy w Baumgarten w Dolnej Austrii. Po 2020 r. Austria nie przewiduje stosowania oleju opałowego do ogrzewania nowo powstałych budynków.

Strategia zakłada, że na konkurencyjność gospodarki austriackiej wpływa otoczenie zewnętrzne, które powinno opowiadać się za podobnymi celami klimatycznymi. Stąd wynika negatywne podejście rządu do energetyki opartej na paliwach kopalnych. W „#mission2030” szczególnie krytykowano elektrownie węglowe, które „w niektórych państwach przeżywają renesans” i dlatego opowiedziano się m.in. za ceną minimalną pozwoleń do emisji CO₂. Austria konsekwentnie występuje przeciwko energetyce jądrowej. Do Trybunału Sprawiedliwości UE zaskarżyła budowę lub modernizację elektrowni nuklearnych, m.in. węgierskiej w Paks czy brytyjskiej Hinkley Point C. Jednocześnie traktuje globalne upowszechnianie działań klimatycznych jako możliwość rozszerzenia potencjalnych rynków zbytu dla zielonych technologii. Przystępność cenowa ma zostać zapewniona m.in. przez wspieranie osób zagrożonych ubóstwem energetycznym, uelastycznienie sieci elektroenergetycznej i politykę podatkową.

Strategia przewiduje szczególnie istotną rolę dla sektora transportowego: dalszą przemianę w usługę (mobilność) i zwiększanie efektywności. Zmniejszanie emisji ma następować poprzez wzrost udziału ruchu pieszo-rowerowego oraz komunikacji publicznej, elektryfikację transportu oraz wykorzystywanie gazu, głównie biometanu, przenoszenie ruchu pasażerskiego i towarowego na tory (trwa modernizacja sieci kolejowej na podstawie rządowej strategii 2025+ z 2011 r.) oraz na rzeki.

Wnioski i perspektywy. Wysoki udział OZE w miksie energetycznym oraz społeczno-polityczny konsensus i wynikająca z niego ciągłość polityki ułatwiają Austrii wykorzystanie szans związanych z niskoemisyjną transformacją. W „#mission2030” dekarbonizacja nie jest jednak celem samym w sobie, lecz sposobem na przyspieszenie wzrostu gospodarczego opartego na rozwoju zielonych technologii. Rząd przyznaje jednak, że realizacja tych założeń będzie zależna od promowania OZE w UE i na świecie. Stąd możliwe forsowanie w Unii regulacji wspierających ten sektor i ograniczających konwencjonalne źródła energii. Poza punktami spornymi, strategia sygnalizuje też potencjalne pola współpracy z Polską, m.in. w kontekście podejścia do elektromobilności czy, szerzej, niskoemisyjnego transportu. Ambicje rządu Kurza i chęć rozszerzania działań klimatycznych na skalę globalną czyni z niego potencjalnego sojusznika Polski w negocjacjach pakietu wdrażającego porozumienie paryskie, który ma zostać przyjęty podczas szczytu klimatycznego w Katowicach w grudniu br.

Pomimo wielu wątków, austriacka strategia nie jest dokładnym planem działań, ale wytycznymi. Zgodnie z nimi mają powstać kolejne rekomendacje dla krajowej gospodarki. Chociaż dokument stanowi listę życzeń i pomija takie trudne kwestie, jak m.in. emisja gazów cieplarnianych w rolnictwie, wyznacza cele i kierunek przyszłych działań. Ponadto na podstawie strategii ma powstać austriacki plan energetyczno-klimatyczny. Wstępne wersje takich dokumentów państwa członkowskie powinny przedstawić Komisji Europejskiej do końca 2018 r., zgodnie z rozporządzeniem o unii energetycznej. Jednocześnie „#mission2030” ma posłużyć do kształtowania wizerunku Austrii na forach międzynarodowych (m.in. Ramowej konwencji ONZ ds. zmian klimatu) jako kraju innowacyjnego energetycznie.

Aneks

Cele i projekty #mission2030

Opis celu	Stan obecny (2016 r.)	Cel (do 2030 r.)
Redukcja emisji w sektorze non-ETS	50,6 mln ton ekw. CO ₂	36,4 mln ton ekw. CO ₂
Redukcja emisji w sektorze transportowym	22,9 mln ton ekw. CO ₂	15,7 mln ton ekw. CO ₂ zeroemisyjność do 2050 r.
Redukcja w emisji w budownictwie	8 mln ton ekw. CO ₂	5 mln ton ekw. CO ₂
Udział OZE w elektroenergetyce	70%	100%
Udział OZE w końcowym zużyciu energii brutto	33,5%	45–50%
Udział paliw kopalnych w energetyce	66,5%	starania o 0% do 2050 r.
Obniżenie energochłonności		25–30% względem 2015 r.
Udział rowerów w komunikacji	7%	12% do 2025 r.
Stopa rocznej modernizacji budynków	1%	średnio 2% w latach 2020–2030
Standardy budynków		od 2020 r. nowe budynki mają nie wykorzystywać paliw kopalnych do ogrzewania, chłodzenia lub ogrzewania wody.

12 projektów flagowych

1. zwiększenie efektywności transportu towarów;
2. wzmocnienie transportu publicznego powiązanego z siecią kolejową;
3. ofensywa w dziedzinie elektromobilności;
4. termomodernizacja budynków;
5. ciepłownictwo oparte na OZE;
6. program 100 tys. dachów z panelami fotowoltaicznymi i małymi magazynami energii;
7. wodór i biometan ze źródeł odnawialnych;
8. zielone finansowanie;
9. inicjatywa badań energetycznych – podstawa przyszłego systemu energetycznego;
10. inicjatywa badań energetycznych – program Mission Innovation Austria;
11. komunikacja – edukacja i kształtowanie świadomości zrównoważonego rozwoju;
12. strategia bio-gospodarki.